

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 124/2010-46

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. augusta 2010 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť I. K. K., B., zastúpeného JUDr. E. P., pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 61/2003 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo I. K. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 61/2003 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 61/2003 p r i k a z u j e konať bez zbytočných priet'ahov.

3. I. K. K. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 500 € (slovom päťsto eur), ktoré je Okresný súd Bardejov p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky u k l a d á zaplatiť trovy právneho zastúpenia I. K. K. v sume 254,88 € (slovom dvestopäťdesiatštyri eur a osemdesiatosem centov) na účet spoločnosti JUDr. E. P. Advokátska kancelária, s. r. o., P., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Okresný súd Bardejov j e p o v i n n ý uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia v sume 254,88 € (slovom dvestopäťdesiatštyri eur a osemdesiatosem centov) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 7000060515/8180 vedený v Štátnej pokladnici do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 124/2010-26 z 1. júna 2010 prijal na ďalšie konanie sťažnosť I. K. K. (ďalej len „sťažovateľ“) pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bardejov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 61/2003.

Sťažovateľ uviedol, že 25. marca 2003 podal okresnému súdu žalobu „o neplatnosť platobného výmeru OSBD v B.“, ktorý však vo veci dosiaľ nerozhodol. Sťažovateľ ďalej uviedol, že „Analýza predmetného súdneho spisu, ktorý sťažovateľ navrhuje ako dôkaz,

ukazuje, že v tomto období nebola činnosť súdu plynulá, pričom vykazuje aj dlhšie obdobia nečinnosti súdu, čím došlo k zbytočným prieťahom v konaní zo strany súdu, a teda k porušeniu označených práv sťažovateľa.“

Sťažovateľ uviedol, že v postupe okresného súdu vidí porušenie svojho základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia voči okresnému súdu vo výške 3 000 € odôvodnil tým, že dosiaľ vec nie je právoplatne skončená, čo u neho vyvoláva stav právnej neistoty.

Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd rozhodol týmto nálezom:

„1. Základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie jeho záležitosti v primeranej lehote upravené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 61/2003 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bardejov prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 61/2003 konal v ďalšom období bez prieťahov.

3. I. K. K. priznáva finančné zadosťučinenie vo výške 3.000,- € (slovom tritisíc EUR), ktoré mu je Okresný súd Bardejov povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. I. K. K. priznáva úhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky vo výške 454,96 € ktoré je Okresný súd Bardejov povinný uhradiť na účet spoločnosti E. P. Advokátska kancelária s. r. o. vedený v U., a. s. pobočka P., č. ú. ... do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadril okresný súd, zastúpený jeho predsedom, listom z 8. júla 2010 sp. zn. Spr. 622/10, v ktorom uvádza:

„Konanie vo veci Okresného súdu Bardejov sp. zn. 4C 61/2003 bolo začaté dňa 25. 3. 2003 na základe žaloby podanej sťažovateľom, ktorou žiada určiť, že platobný výmer žalovaného Okresné stavebné bytové družstvo B. na nájomné a služby spojené s užívaním

bytu zo dňa 12. 11. 2001 s účinnosťou od 1. 10. 2001 je nezákonný a neplatný. Po tom, čo na námietku zaujatosti vznesenú zákonnou sudkyňou, Krajský súd v Prešove svojim uznesením zo dňa 26. novembra 2003 č. k. 4NcC 71/03-6 vyslovil, že sudkyňa, ktorej vec bola v súlade s rozvrhom práce súdu a ustanovením § 51 ods. 1 zák. č. 757/2004 Z. z. pridelená na prejednanie a rozhodnutie, bol sťažovateľ dňa 2. februára 2004 vyzvaný zaplatiť súdny poplatok zo žaloby vo výške 1.000,- Sk. Na výzvu súdu o zaplatení súdneho poplatku zo žaloby sťažovateľ reagoval podaním zo dňa 4. 3. 2004, z obsahu ktorého súd ustálil, že sťažovateľ týmto podaním žiada oslobodiť od súdnych poplatkov. Po doplnení žiadosti na výzvu súdu, súd uznesením zo dňa 7. 5. 2004 č. k. 4C 61/2003-20 nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov, ktoré sa dňom 9. 6. 2004 stalo právoplatným.

Ako vyplýva z obsahu označeného spisu, sťažovateľ doposiaľ nezaplatil súdny poplatok zo žaloby a to napriek opakovaným rozhodnutiam okresného i odvolacieho súdu o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov, ale tiež o tom, že mu pre konanie neustanovuje zástupcu z radov advokátov (§ 30 O. s. p.), čo bráni postupu súdu v konaní a meritórnemu rozhodnutiu o sťažovateľom uplatnenom nároku. Neustále obštrukcie zo strany sťažovateľa a odmietnutie poskytnutia súčinnosti súdu z jeho strany nemožno považovať za primerané a svedčiace o potrebe sťažovateľa v čo najkratšej možnej lehote domôcť sa súdnej ochrany.

Vzhľadom na uvedené, nemožno akceptovať tvrdenie sťažovateľa o porušení jeho základných práv v tomto konaní, lebo základnou a jedinou príčinou nemožnosti súdu pokračovať v konaní a vec meritórne rozhodnúť je neadekvátny postup samotného sťažovateľa. Navrhujem preto sťažnosť sťažovateľa I. K. K. ako nedôvodnú zamietnuť s tým, že v prípade úspechu v spore zriekam sa práva na náhradu trov konania. “

Predseda okresného súdu v podaní z 8. júla 2010 uviedol, že netrvá na ústnom pojednávaní vo veci.

Právna zástupkyňa sťažovateľa v podaní z 20. mája 2010 uviedla, že netrvá na verejnom ústnom pojednávaní.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, ako aj práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 253/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni uvedený stav právnej neistoty.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím“.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní okresného súdu došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Ústavný súd (obdobne ako Európsky súd pre ľudské práva) pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

Pri vyhodnotení doterajšieho konania vo veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 4 C 61/2003 podľa troch označených základných kritérií ústavný súd dospel k týmto záverom:

1. Predmetom konania vo veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 4 C 61/2003 je neplatnosť platobného výmeru „*na nájomné a služby spojené s užívaním bytu*“. Po právnej stránke ide o bežnú súčinnosť sporovej agendy a ku skutkovému hodnoteniu okresný súd ani nepristúpil, teda skutkové a právne posúdenie veci nemalo vplyv na doterajšiu dĺžku konania.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd zistil, že aj sťažovateľ prispel k predĺženiu súdneho konania svojimi nekvalifikovanými podaniami, na ktorých opravu ho musel okresný súd niekoľkokrát vyzývať, ďalej tým, že nezaplatil súdny poplatok, robil neustále obštrukcie; na túto skutočnosť poukázal aj okresný súd.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu. Ústavný súd sa zaoberal postupom okresného súdu v posudzovanej veci, a to nielen z hľadiska sťažovateľom namietaných (označených) období, ale aj z hľadiska celkového priebehu posudzovaného súdneho konania.

Z rozboru veci vyplýva, že 25. marca 2003 bola podaná na okresnom súde žaloba o neplatnosť platobného výmeru „*na nájomné...*“. Dňa 7. mája 2004 okresný súd rozhodol o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov sťažovateľovi. Dňa 9. júna 2004 toto uznesenie nadobudlo právoplatnosť. Dňa 22. septembra 2004 okresný súd odmietol odvolanie žalobcu (sťažovateľa) proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka. Dňa 9. februára 2005 Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 2 Co 295/04 potvrdil uznesenie okresného súdu o odmietnutí odvolania sťažovateľa. Dňa 10. marca 2005 okresný súd vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku. Dňa 31. marca 2008 okresný súd uznesením rozhodol o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov. Dňa 29. mája 2008 krajský súd uznesením sp. zn. 1 Co 60/2008 potvrdil uznesenie okresného súdu o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov. Toto uznesenie nadobudlo právoplatnosť 9. júla 2008. Dňa 14. júla 2008 podal sťažovateľ dovolanie proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 1 Co 60/2008 z 29. mája 2008. Dňa 19. decembra 2008 bol spis vrátený okresnému súdu ako predčasne predložený z dôvodu nutnosti odstrániť nedostatky dovolania. Dňa 20. apríla 2009 okresný súd uznesením nepriznal sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov a návrh sťažovateľa na ustanovenie zástupcu z radov advokátov zamietol. Dňa 20. júla 2009 krajský súd potvrdil uznesenie okresného súdu z 20. apríla 2009. Dňa 10. augusta 2009 uznesenie krajského súdu nadobudlo právoplatnosť. Dňa 18. augusta 2009 podal sťažovateľ dovolanie proti uzneseniu krajského súdu z 20. júla

2009. Dňa 5. novembra 2009 Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) vrátil spis okresnému súdu ako predčasne predložený z dôvodu nutnosti odstrániť nedostatky dovolania. Dňa 2. februára 2010 okresný súd žiadosť sťažovateľa o ustanovenie zástupcu z radov advokátov uznesením zamietol. Dňa 19. marca 2010 krajský súd potvrdil uznesenie okresného súdu z 2. februára 2010, ktorým bol návrh sťažovateľa na ustanovenie zástupcu z radov advokátov zamietnutý. Toto uznesenie nadobudlo právoplatnosť 17. mája 2010. Dňa 20. mája 2010 podal sťažovateľ dovolanie proti uzneseniu krajského súdu z 19. marca 2010.

Z uvedeného rozboru vyplýva, že okresný súd od nápadu veci (25. marca 2003) do vrátenia spisu ústavným súdom (8. septembra 2010) vo veci nenariadil žiadne pojednávanie, nevykonal ani jeden dôkazný prostriedok, k hodnoteniu veci vôbec nepristúpil, skúmal iba procesné úkony, vec nie je pripravená na rozhodnutie. Táto skutočnosť sama osebe nasvedčuje tomu, že toto obdobie nemôže byť považované za zodpovedajúce požiadavke konania bez zbytočných prietáhov.

Počas tohto obdobia okrem toho okresný súd konal i neefektívne a nesústredene, a to tým, že najvyššiemu súdu predkladal spis bez dostatočnej prípravy, v dôsledku čoho mu bol spis trikrát vrátený bez rozhodnutia ako predčasne predložený.

Na základe týchto skutočností ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 61/2003 bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva a slobody porušil, vo veci konal [podobne aj § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde]. Vzhľadom na to ústavný

súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom v súčasnosti pod sp. zn. 4 C 61/2003 konal bez zbytočných priťahov (bod 2 výroku nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa odseku 5 citovaného zákonného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal priznať primerané finančné zadost'učinenie v sume 3 000 € voči okresnému súdu poukazujúc najmä na celkovú doterajšiu dĺžku konania pred okresným súdom.

Podľa názoru ústavného súdu nemožno spravodlivo žiadať, aby fyzická osoba čakala na výsledok konania, ktoré nie je právoplatne skončené ani po viac ako 7 rokoch. Počas tejto doby okresný súd rozhodoval iba o návrhu sťažovateľa na odpustenie súdnych poplatkov a o návrhu sťažovateľa na ustanovenie zástupcu z radov advokátov. Okresný súd sa počas celej doby konania nedostal k rozhodovaniu o merite veci. U sťažovateľa oprávnene takýto postup okresného súdu vyvoláva stav právnej neistoty. Vychádzajúc z tohto pohľadu na pozíciu sťažovateľa, princípov spravodlivosti a spôsobu zavŕšenia ochrany základných práv sťažovateľa, ako aj z konkrétnych okolností tohto prípadu ústavný súd dospel k záveru, že finančné zadost'učinenie v sume 500 €, ktoré je okresný súd povinný zaplatiť v súlade s výrokom tohto nálezu sťažovateľovi, je primeraným zadost'učinením spojeným s porušením označených práv sťažovateľa. Pri stanovení výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd zohľadnil aj to, že k predĺženiu doby konania okresného súdu prispel aj samotný sťažovateľ (pozri bod 2 s. 7 nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom spoločnosťou E. P. Advokátska kancelária, s. r. o. Právna zástupkyňa sťažovateľa si v podaní z 20. mája 2010 uplatnila trovy konania v sume 454,96 € za tri úkony právnej služby (prevzatie právneho zastúpenia, úprava sťažnosti, vyjadrenie k upusteniu od ústneho pojednávania a vyčíslenie trov konania). Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2009 v sume 721,40 €. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania v sume 254,88 € z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby v hodnote po 120,23 € (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti). Ďalej ústavný súd priznal právnej zástupkyňi sťažovateľa dvakrát náhradu režijného paušálu po 7,21 € podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Ústavný súd vyslovil povinnosť Kancelárii ústavného súdu uhradiť trovy právneho zastúpenia právnej zástupkyňi sťažovateľa a okresnému súdu uhradiť trovy Kancelárii ústavného súdu. Ústavný súd nepriznal právnej zástupkyňi sťažovateľa odmenu za tretí úkon – vyjadrenie k upusteniu od ústneho pojednávania a vyčíslenie trov konania, pretože nešlo o úkon vo veci. Tento úkon právnej zástupkyne sťažovateľa posúdil ústavný súd ako neefektívny.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. augusta 2010